

בס"ד

לעומקו של מקרא

דברי עומק בפרשת השבוע

ערש"ק

תזריע

פרשת החדש

ה'תשפ"ב

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

בני אהרן, כאשר התבאר בלעומקו של מקרא בפרשת שמיני, ואשר על כן תהיינה הפרשיות סמוכות על דרך דביקות במקום ברוך הוא. שזאת החיה אשר תאכלו, היא מלשון חיים שאתם דביקים במקום, (רש"י שם), והיא הדרך הנרצית לדביקות במקום. וראוי להסמיכה למות שני בני אהרן לתקן שרשם במקום עליון שהקריבו אש זרה ולא היו לכאורה דביקים במקום בדרך הנרצית. או כאוה"ח הק' שמסרו עצמם למיתה מרב דביקותם במקום, ולכן ראוי להסמיכם אל וזאת החיה אשר תאכלו, מלשון חיים ודביקות במקום.

ואשר על כן מות שני בני אהרן בשמיני יגרור אחריו את זאת הַחַיָּה, וזאת הַחַיָּה יגרור אחריו את זאת תוֹרַת הַבְּהֵמָה עד סוף שמיני, ותוֹרַת הַבְּהֵמָה תגרור אחריה את זאת תוֹרַת הַיְלָדוֹת, ותורת היולדת תגרור אחריה את זאת תוֹרַת הַצְּרִיעַת עד סוף תזריע מצורע, (יד,נו), ורק אחרי כן תכתב פרשת אחרי-מות כחזור על הראשונות לענין מות שני בני אהרן, ובה תתבאר עבודת יום הכפורים שהיא הדרגה הנעלית ביותר של דביקות במקום ב"ה.

הקדמה לפרשיות תזריע-מצורע

בענין סמיכות הפרשיות שמיני תזריע מצורע אחרי מות

לכאורה קשה, מדוע נכתבו פרשיות תזריע-מצורע בין שמיני לאחרי-מות. והרי שמיני ואחרי-מות ענין אחד להם, מות שני בני אהרן. והרי יש כאן כעין הפסק באמצע ענין.

כך לכאורה הוקשה לרש"י ולתרץ מביא מדרש רבה אָמַר רַבִּי שְׁמַלְאִי, כְּשֶׁם שְׂפִיצִירְתוֹ שֶׁל אָדָם אַחַר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, כִּף תוֹרְתוֹ אַחַר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף,

הַדָּא הוּא דְכָתִיב זֹאת תוֹרַת הַבְּהֵמָה [בסוף שמיני], וְאַחַר כִּף אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ.

ועדיין יש לשאול, שיסמך הכתוב פר' שמיני לפר' אחרי-מות, ורק לאחר מכן יכתוב וזאת החיה ותורת הבהמה ויסמך להם תורת האדם בתזריע ומצורע.

אלא על כרחק אי אפשר להפריד את זאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ ממותם של

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

נסמך ליום השמיני של המילואים, שבו ניתנה עבודת יום הכפורים באחרי מות.

והם חמש הדרגות של שמיני, כנגד נר"ן, נפש רוח נשמה שנפח הקב"ה באדם. והם:

ביום השמיני למילואים כנגד הנפש.

וביום השמיני ימול כנגד הרוח,

וביום השמיני לטהרת המצורע כנגד הנשמה,

וביום השמיני שבו ניתנה עבודת יום הכפורים כנגד שתי דרגות עליונות שבנשמה הנקראות חיה-יחידה.

ובהיות שמיני מספר מעל הטבע, לכך ייעד הקב"ה את האדם למשול בטבעו ומתוך כך בטבע העולם כולו.

ואשר על כן נסמכו זאת לזאת, וזאת ל"ובזאת", להשלים את נר"ן לקומת האדם השלימה של חיה יחידה. פירושו: זאת החיה, לזאת תורת המצורע, וזאת תורת המצורע לובזאת יבוא אהרון אל הקדש.

וכאומרו: בזאת החיה-יחידה יבוא אהרון אל הקדש. וישמש אהרון כנוטריון: מאדם הראשון עד הדור האחרון.

או פֶּלֶף לדרך סמיכות הטהרות זו לזו. טהרה מטומאת המת [של שני בני אהרן שמתו] ביום השמיני, לטהרת חיה ועוף [המותרים לאכילה] וטהרתם לטהרת היולדת בפר' תזריע, וטהרת היולדת לטהרת הצרעת בפר' מצורע, וטהרת הצרעת לטהרת אהרן באחרי-מות ונסדרו לפי סדר הבריאה שתכלית הבריאה לטהר את האדם.

או פֶּלֶף לדרך התיקונים. שזאת החיה אשר תאכלו היא מלשון חיות, והיא תיקון לאש זרה שאין בה כדי ליתן חיות בעולמות, והיולדת היא תיקון למאכלות אסורים כנאמר לחוה בעצב תלדי בנים על אשר אכלה מן העץ האסור, והצרעת היא תיקון לפגם הלשון של היילוד שלא יוציא רע מפיו, ועבודת יום הכפורים באחרי מות היא תיקון לפגם הצרעת שעל ידי הוידוי בעבודת יום הכפורים מתקנים את פגם הצרעת שבאה משום פגם הלשון.

או פֶּלֶף לדרך זו של סמיכות שמיני לשמיני, ושמיני לשמיני, ושמיני לשמיני. ופירושו על דרך הצח: בסמיל הכתוב את היום השמיני למילואים לוביום השמיני ימול, וביום השמיני ימול נסמך לוביום השמיני יקח שני כבשים וגו' לטהרת המצורע, וביום השמיני יקח

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

התורה את יסוד ההרחקה מן הדבר המזיק.

פר' תזריע

ואשר על כן הזכירה התורה בטומאת היולדת איסור אכילה בלשון נגיעה, כי בסבלה זה של ימי טומאתה היא מתקנת את עוון חוה, עד-מִלֵּאת יְמֵי טְהָרָה.

וְרָאָה הַפֶּהֶן אֶת-הַנֶּגַע בְּעוֹר-הַבָּשָׂר (יב, ג')

יש ליתן טעם בכל אותן לשונות של ראייה שנקטה התורה. וְרָאָה הַפֶּהֶן, וְעָמַל אִין-מְרָאָה מִן-הָעוֹר, וְרָאָהּ הַפֶּהֶן וּבָיוֹם הַרְאֹת, וְאִם יִרְאָהּ הַפֶּהֶן, ועוד ועוד.

ועל דרך הרמז יש לומר צרו"ע, נוטריקון צרות עין. שהצרת באה לתקן צרות העין. וכפי שאמרו מצורע מוציא רע, יש מוציא רע בפיו. ויש מוציא רע בעיניו. והם שני צדדים של אותה מטבע. כי המצורע מוציא רע בפיו מפני שהוא צר עין בזולתו. והתיקון לצרות העין היא על ידי ראייה קדושה. ראיית קדש של הכהן. ולכן תמצא כל אותן לשונות של ראייה

בְּכָל-קֹדֶשׁ לֹא-תִגַּע וְאֶל-הַמִּקְדָּשׁ לֹא תִבֵּא עַד-מִלֵּאת יְמֵי טְהָרָה: (יב, ד')

פירש רש"י לא תגע אזהרה לאוכל. ומפרש השפתי חכמים שאין כאן אזהרה לנוגע, כי טבול יום מותר בנגיעה. לכן פירש"י אזהרה לאוכל.

ויש לשאול מדוע אם כן כתבה התורה איסור אכילה בלשון נגיעה.

ולעומקו של מקרא ועל דרך הרמז יש לומר דליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא, שבזה שכתבה התורה איסור אכילה בלשון נגיעה רמזה התורה למה שהוסיפה חוה מדעתה (בראשית ג, ג') לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו, פן תמותון. ופירש אוה"ח הק' כי לרוב ההרחקה אמרה כן: וז"ל: והוסיפה לומר ולא תגעו בו הגם שלא נאמר בדברי ה', חשבה כיון שהמניעה היא לצד שלא תסתכן מעתה כל מה שתוסיף להרחיק מבחינת המזיק כן ראוי לעשות. ואע"פ שטבול יום מותר בנגיעה כנ"ל, מכל מקום גילתה

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

כד) ומדרשו (תו"כ נגעים פרק יד יא) תן לו מארה שלא תהנה ממנו לשון רש"י ואונקלוס תרגם סגירות **מחזרא** שעשאו כן מן סלון ממאיר שכן קורין בארמית לקוצים המכאיבים חזרי, כחזרא בגבבא דעמרא (ברכות ח) [כקוצים התקועים בגיזת הצמר הקורעים את הצמר מן הגבבא כשרוצים להומציאם].

ועל דרך הצח יש לומר מחזרא על שם שאם המצורע אינו חוזר בו, הצרעת מחזרת אחריו להוסיף עליו כאבו, ואם חוזר בו, אינה חוזרת ונטהר. לכן נקראת גם: סגירותא מחזרא.

נגע צרעת הוא (יג, ג')

צרעת. מנוקד קמץ פתח פתח. ועל דרך הרמז, ירמוז כיצד נהיה האדם מצורע. שהיה בתחילה צדיק, אלא שקמץ בצדיקותו, אבל אותיות ר'ע' הם עין הרע, פתח פתח רחב לטומאתו. וראהו הכהן, הוא הקב"ה, וטמא אותו. שהבא ליטמא פותחין לו. ויש אשר גם הר' תהיה בניקוד של קמץ, כאשר מובא באתנחתא או בסוף פסוק. כעין (יד, נז') **זאת תורת**

בתיקון הצרעת. וְרָאָה הַכֹּהֵן, וְרָאָה הַכֹּהֵן, וּבַיּוֹם הַרְּאֹתָ, וְאָם יִרְאָנָה הַכֹּהֵן, וכו'.

ועוד י"ל, שהכהן הוא מצד החסד, שנאמר תומיך ואוריך לאיש חסידיך, והמצורע צר העין הוא היפך החסד, הוא מצד החסר. שְׁמַחֲסֵר מהקדושה שבעולם. וכן תרגם אונקלוס **צרעת ממארת סגירות מחסרא** (יג, נא). ועיני הכהן שכולו חסד מתקנות את החסר שבמראה צרות העין של המצורע.

ועל דרך הצח יאמר שלכן נאמר וְרָאָה הַכֹּהֵן, שנרמז בזה שם החסד והרחמים י'ה'ו'ה'. כיצד: ורא היינו יו"ד בגימטרי' קטנה (עם הכולל), ו'ר'א' [י'] הו - ה כהן. יחד: י'ה'ו'ה' כהן. לומר לך, שרחמי ה' מושפעים על המצורע על ידי הכהן.

ועוד יש לומר כי יש נוסחים באונקלוס שקורא לממארת במקום מחסרא - מחזרא. וכפי שמביא הרמב"ן: [יג, נב']: כי צרעת ממארת היא. לשון סלון ממאיר (יחזקאל כח

לעומקן של מקרא תזריע - פרשת החדש

ואם-בהרת לְבַנָּה הוּא בְּעוֹר בְּשׂוּרֵי
וְעַמְלֵק אֵין-מְרָאָה מִן-הָעוֹר וּשְׂעָרָה
לֹא-הָפֵךְ לָבוֹ וְהַסְּגִיר הַפְּתוֹן אֶת-
הַנֶּגַע שֶׁבַעַת יָמִים (יג, ד')

וְעַמְלֵק אֵין-מְרָאָה מִן-הָעוֹר.
פִּירֵשׁ רַש"י: לֹא יִדְעֵתִי פִירוּשׁוֹ.
וְלֵהֲאִיר פִּינָה זֶה בְּרַש"י, לְעוֹמְקוֹן שֶׁל
מִקְרָא, יֵשׁ לֹמֵר:

עַל פִּי מָה שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י כֹּל מֵרָאָה
לְבוֹן עֵמוֹק הוּא. וְהַשִּׁיג עֲלָיו הַרַמְבַּ"ן,
שֶׁאֲדַרְבָּה, לְבוֹן מֵרָאָהּ גְבוּהָ. שְׁכֵן
שְׂאֵת לְבָנָה מִטְמָאָה, וּשְׂאֵת הִיא מֵרָאָה
נֶגַע גְבוּהָ, אֲשֶׁר עַל כֵּן נִקְרָאת שְׂאֵת
מִלְשׁוֹן נְשִׂיָאָה לְמַעֲלָה.

וְלִבְאֵר הַעֲנִיָּן, יֵשׁ לֹמֵר, שְׁכֵל תִּיקוֹן
נֶגַע הַצִּרְעָת הוּא לְהוֹצִיא אֶת הַטְּוֵמָאָה
הַפְּנִימִית הַחֻצְיָה. וְהוּא תִיקוֹן
הַפְּנִימִיּוֹת הַרְעָה שֶׁל הַמְצוּרָע.

וְעֵינֵי הַכֶּהֵן הוֹכְשָׁרוּ לְכַךְ עַל יָדֵי
בוֹרָא עוֹלָם לְטַמֵּא אֶת הַנֶּגַע אוֹ לְהַרְוֵהוּ
עַל פִּי הַמֵּרָאָה אֲשֶׁר יִרְאֶה לוֹ הַבוֹרָא.

וְלַעֲתִים יִרְאֶה לוֹ לְבוֹן עֵמוֹק, כְּרַש"י,
וְלַעֲתִים יִרְאֶה לוֹ לְבוֹן גְבוּהָ, כְּהַרַמְבַּ"ן.

הַצִּרְעָת, שְׁגַם אִם יִתְעוֹרֵר לְרֵאִיָּה
טוֹבָה, הִרִי יִקְמֵץ בִּזְהָ מֵאֵד, וּמִיָּד הִיא
תֵּהֲפֹךְ לְצִרְוֹת עֵין.

צִרְעָת הוּא (יג, ג').

צִרְעָת הוּא. (יג, ח').

יֵשׁ לִיתֵן טַעַם מְדוּעַ יִכְתּוּב פַּעַם
צִרְעָת הוּא. וּפַעַם צִרְעָת הוּא. וַי"ל
לְפִשְׁטוֹ שֶׁל מִקְרָא בְּאֵמְרוֹ צִרְעָת
הוּא הַכוּוּנָה לְצִרְעָת שֶׁהִיא לְשׁוֹן
נִקְבָּה, וּבְאֵמְרוֹ הוּא הַכוּוּנָה לְנֶגַע,
וְהוּא בְּסִמְכּוּת. נֶגַע צִרְעָת הוּא.

וְלְעוֹמְקוֹן שֶׁל מִקְרָא יֵאמֵר, צִרְעָת
הוּא הַכוּוּנָה לְמִצְוֵי עֲצֻמוֹ. יֵעַן צִר
עֵין הוּא. וְכֹאשֶׁר יֵאמֵר צִרְעָת הוּא,
כוּוּנָתוֹ לֹמֵר כְּבִיכּוֹל, צִרְעָתוֹ הִיא.

וְעוֹד י"ל, שְׁגַם בְּאֵמְרוֹ צִרְעָת הוּא
בְּחִירֵיק, נִכְתָּב הוּא. שְׁבַמְעֵשִׂי הוּא
גֵרָם לְצִרְעָתוֹ וְלִכֵּן נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ,
וְלֹא מִעֲצֻמָּה בָּאָה הַצִּרְעָת, אֲלֵא בְּגַלְל
מְעֵשִׂי שֶׁל הַצִּרְעוֹע.

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

אמרו חז"ל [נגעים פרק ב משנה ה] **כָּל הַנְּגָעִים אָדָם רוֹאֶה, חוּץ מִנְּגְעֵי עֶצְמוֹ.**

ולעומקו של מקרא, ההסבר בזה הוא שרק יודע תעלומות יכול להעיד על נגעי נפשו. ובאשר הנגעים בעור הבשר שרשם הוא בנגעי הנפש, לכן דבר זה מסור לשמים. **ועיני הכהן** הן כביכול **עיני הקב"ה**, ודרך עיני הכהן נשאבת טומאת המצורע החוצה. כעין ניתוץ הבית כדי שיראו כולם מה בתוכו.

ולכן תחילה תינתן אזהרה למצורע בביתו. ואח"כ בבגד, ורק אח"כ בעור בשרו. והם שכבות וקליפות תחתיהם מסתתר האדם בחטאיו. ועל כן באה הצרעת לקלף הקליפות ממנו. כדי לגלות את הפנימיות ולתקנה.

ואשר על כן, אם שב המצורע בינתיים, אחרי נותץ את הבית, לא תפגע הצרעת בבגדו ובעורו, כי הטומאה יצאה כבר החוצה והוא נטהר בתוכו. ותוכו כברו.

ודבר זה שהצרעת באה על האדם בג' שלבים מרומז בפסוק **והתגלח ג' גדולה**. המורה על **ג' שלבים**. בית, בגד, עור. **והתגלח** הוא כינוי **להפשטת הקליפות**.

כי צופה הקב"ה ויודע כל הנסתרות. **ואין בזה כללים טבעיים**, אלא הכל לפי מראה עיני הכהן אשר מראה לו הקב"ה באותו הזמן. והקב"ה מודד מדה כנגד מדה.

שהמצורע מתהדר בלבנוניותו לומר **טהור אני** ומסתיר את מחשבותיו הרעות ואת צרות עיניו, וכלפי חוץ מדבר נכבדות ובסתר מכה את רעהו בלשונו הרעה.

ואשר על כן באותה מדה מודד לו הקב"ה ומכה אותו בנגע לבן אשר מראהו **עמוק** מעור בשרו. כנגד מה שהראה כביכול **לבן גבוה** כלפי חוץ מראה לו **לבן עמוק**, ועל ידי כך מוציא טומאתו החוצה לעין כל.

ומעתה, אין חילוק עוד בין דברי רש"י לדברי הרמב"ן.

וכן תמצא בפירוש הרמב"ן שסימני טומאה **גזירת הכתוב הם**. וברצותו הלבן **עמוק**. וברצותו הלבן **גבוה** כשאת לבנה.

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

ואשר על כן יש ליתן טעם מדוע
נאמר וּשְׁעָרָה - לא מפיק ה"א.

ולעומקו של מקרא יתבאר על פי
מה שנאמר בסוף מטות (במדבר
לב, מב): וַנִּבְחַח הַלֵּךְ וַיִּלְפָּד אֶת-קַנְתָּ
וְאֶת-בְּנֵי־הָאֵלֶּיךָ וַיִּקְרָא לָהֶּם נִבְחַח בְּשֵׁמוֹ. לָהֶּם
- לא מפיק ה"א. ופירש רש"י שם:
וראיתי ביסודו של רבי משה הדרשו,
לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך
הוא רפה, שמשמע מדרשו כמו לא.
משמע מרש"י דכל היכא דלא נתקיים
הדבר לא יבוא בו מפיק ה"א.

[ואמנם רש"י תמה על מקומות נוספים
שאינן בהם מפיק ה"א, ויש בזה אריכות
ברמב"ן ובשפתי חכמים ואין כאן המקום.
מכל מקום פסוקנו אינו מוזכר ברש"י,
ואשר על כן מקום הניחו מן השמים].

ואשר על כן, על זה הדרך יובן
גם בפרשתנו וּשְׁעָרָה לא מפיק ה"א,
שאינן במקרה זה קיום לנגע
ככתוב: וַיִּטְהָרוּ הַפְּתָחַי. לכן לא נכתב
מפיק בה"א.

ועל דרך הצח, כאילו כתוב במקום
והתגלה והתגלה. בה"א. והתגלה מה
בפנימיותו.

ולכן, בגדיו יהיו פרומים וראשו פרוע
ועל שפם יעטה שהם כולם לשונות של
כיסוי וגילוי. ולכן ישב בדד מחוץ
למחנה. שכך יתקן את פנימיותו על ידי
שיצא החוצה.

ופירשו בו מצורע יוצא חוץ לג'
מחנות. ואפשר שזה גם רמוז בג'
הגדולה של והתגלה. וכאילו כתוב
והתגלה. בה"א. שגולה הוא אל מחוץ
למחנה, ועל ידי כך התגלה קלונו.

וּשְׁעָרָה לֹא-הָפַךְ לָבוֹן וְהַסְגִּיר הַפְּתָחַי
אֶת-הַנֶּגַע שֶׁבַעַת יָמִים (יג, ד')

וּשְׁעָרָה לֹא-הָפַךְ לָבוֹן
וּשְׁעָרָה - לא מפיק ה"א. ולכאורה
היה ראוי להיות מפיק ה"א, כי אין
זה שם דבר, (כמו ימי טהרה), אלא
ה"א היחס, כאומרו: שיער שלה,
היה ראוי להיות מפיק ה"א כזה:

וּשְׁעָרָה.

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

ועוד יש לומר על דרך הרמז, ג'
פעמים כתיב לשון פשה בהיטמאו.
ואם פשה תפשה, והנה פשתה.

ירמוז בזה הכתוב על ג' קרבנותיו
שצריך להביא. שני כבשים וכבשה
אחת. ועל דרך הצח, כאמרו פשה,
כוונתו פה שח. כאן צריך להביא שח.
ועוד תפשה, הוא שח שני, וחזר ואמר
פשתה כנגד כבשה תמימה. ואמר
מספחת, לשון הפחתה, שבזה רמז
שבהיותו דל יכול להיות פוחת, ויביא
רק כבש אחד ושתי תורים או שני בני
יונה, והוא נקרא קרבן עולה ויורד.

ועוד על דרך הצח, באמרו פשה
תפשה המספחת, קרי ביה פצה
תפצה. שהאות שין והאות צדל'
מתחלפות ששתיהן באותו מוצא הפה
באמרות. והוא כנגד שתי תורים או שני
בני יונה שמצפצפות בפיהן. תיקון
למה שצפצף הוא בפיו.

נגע צרעת פי תהיה באדם והוא
אל-הפקן (יג, ט')

ולא פשה הנגע בעור, ואם-פשה
תפשה המספחת בעור והנה
פשתה המספחת בעור (יג, ו'ח')

יש ליתן טעם לג' חזרות אלו בג'
צורות שונות: פשה ואם-פשה
תפשה והנה פשתה.

ועל דרך הצח וצחצוח הלשון, ולא
פשה כאמרו נוטריקון: ופה לא עשה.
או על דרך הצח - ופה פיו לא עשה
עבירה שכאן לא עשה עבירה ולכן
וטהרו הפה. אבל, אם פשה תפשה
המספחת, שפיו עשה גם עשה והוציא
רע, סופו שפיחת וטמאו הכהן.

ועל דרך הצח זה לשון המספחת,
שסופו שפיחת וחיסר בעולמו של
הקב"ה, כתרגומו של צרעת ממארת
סגירות מחסרא. ומידה כנגד מידה
היא, שעל הקב"ה אמרו חז"ל שלא
חיסר בעולמו דבר, [ברכות מג:], ובא
זה ופיחת וחיסר בעולמו - תהיה טמאה
המספחת.

על דרך הסוד:

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

כיצד: ג' מ נָגַע, ח' מ נָתַנוּ, ב' מ
נָבִיא, ה' מ נָקַר, ג' מ נָגַד, ח' נָחִיתָ.
פ' נִפְתָּי ר' נָר,

ו'ו'ו' מ - נִפְתָּת, נִדְדוּ, נִשְׁקִי,
[כאשר נִפְתָּת נִדְדוּ ונִשְׁקִי כולן בכתיב
מלא עם ו']
ובתוספת י"ה של שם ה' הרי הוא
השם הק':

גחב"ה גחפ"ר, וויי"ה.

ולפי זה יוצא שכל הפסוקים הם כסדר
כתיבתם בכתובים, חוץ מ"נגד"
ו"נחית" שהראשון תהלים ע"ה והשני
תהלים ע"ז. עוד כותב המאמר הנ"ל,
פסוק ראשון (נגע צרעת כי תהיה
באדם והובא אל הכהן) יאמרוהו ג'
פעמים. ונראה לומר שאומרים אותו
ג' פעמים, כנגד ג' גדולה
שב"והתגלה".
ואלו הם ה-י"א פסוקים:

נָגַע צָרַעַת פִּי תִהְיֶה בְּאָדָם. וְהוּבָא אֶל
הַכֹּהֵן:

נִתְּנָנוּ נְעֹבֵר חֲלוּצִים לְפָנֵי ה' אֶרֶץ פְּנֵעוּ.
וְאִתָּנוּ אֲחֻזַּת נִחְלָתָנוּ, מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן:

פסוק זה הוא הראשון מ"א פסוקים
שמתחילים בנו"ן ומסיימים בנו"ן,
ומועיל לשמירה, נגד כשפים ועין
הרע ונגד פחדים. ומובאים בסידורים
בפיוטים למוצאי שבת.

וכן רבינו בחיי ז"ל כתב בפר' מטות
(לג, לב'): אם תזכיר הפסוקים עם
השם היוצא מהם (כדלקמן) לא תירא
מפחד כי השם מועיל לפחד.

ובספר "נפתולי אלקים" בפרשת
מטות כתב: ורבינו יהודה החסיד ז"ל
סדרם כך: נגע, נחנו, נביא, נהר, נגד,
נחית, נפתי, נר, נופת, נודו, נושקי.

ורבינו בחיי ז"ל כתב (בפרשה הנ"ל)
ושם המפורש יוצא מ"א פסוקים
הללו, והוא מן י"ג אותיות.

עוד שם כתב, אם תזכיר הפסוקים
ועם השם היוצא מהם לא תירא מפחד
כי השם מועיל לפחד. עכ"ל.

ובספר שרשי השמות לר' משה
זכותא מובא שהשם שיוצא מן התיבות
הוא מכל אות שניה בתיבה
הראשונה של כל פסוק.

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

בשמותיה הקדושים, מפל עינא בישא.
(יש מוסיפים "ונאמר אמן").

ועל דרך הצח, מה שנאמר לקמן
וְטָמֵא | טָמֵא יִקְרָא, (יג, מה') ירמוז
ללחש זה. כיצד:

טמ"א בגימטריה נ'. וְטָמֵא | טָמֵא
שמוטעם במירכא טיפחא ומפסיק
באמצע, ירמוז על נ' בתחילת הפסוק
ונ' בסוף הפסוק. יִקְרָא, ירמוז לאחד
עשר פסוקים שהם גימטריה י"א
קרא"י.

והובא אל-הפֿהֿן (יג, ט')
על דרך הרמז, ירמוז הפסוק
למה שהביאה הגמ' על שני מצורעים
שהלכו בסוף המחנה אשר שמם: את
והב, שנאמר [במדבר פרק-כא-יד] על
פֿן יִאָמֵר בְּסֶפֶר מִלְחַמַּת ה' אֵת וְהַב
בְּסוּפָה וְאֵת הַנְּחָלִים אֲרָנוֹן. וזכו
לגלות את ניסי ה' בכניסה לארץ.
ונרמז בפסוק והובא אל-הפֿהֿן. מאי
והובא. ובא מבעי ליה. אלא רמז יש
כאן לאת והב. והובא, אותיות
אמצעיות הן והב: ו הוב א. האות א'
שבסוף המילה והובא תרמוז לאת-
והב שהלכו בסוף המחנה, והאות ו'

נְבִיא מִקְרֹבָה מֵאַחֲיָה כְּמִנֵּי יָקִים לָהּ ה'
אַלְהֵיהָ אֵלֶיהָ תִּשְׁמְעוּן:

נְהַר פִּלְגֵיו יִשְׁמַחוּ עִיר אֱלֹהִים. קדש
משפני עליון:

נְגַד אַבוֹתָם עֲשֵׂה פֶלֶא. בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
שָׁדָה צֵעֵן:

נְחִית כְּצֹאן עֲמָה. בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:
נִפְתִּי מִשְׁכְּבִי. מֵר אֱהָלִים וְקִנְמוֹן:
נִר ה' נִשְׁמַת אָדָם. הִפֵּשׁ כָּל חֲדָרֵי בָטָן:

נִר פֶּת תִּטְפְּנָה שְׁפֹתֶיהָ פֶּלֶה. דָּבַשׁ
וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנָה, וְרִיחַ שְׁלֹמֹתֶיהָ כְּרִיחַ
לְבָנוֹן:

נִר דו מתוך בָּבֶל וּמֵאֶרֶץ כְּשָׁדִים צֹאוּ.
והיו כְּעֵתוּדִים לְפָנָי צֹאן:
נִר שְׁקִי קֹשֶׁת מִיְמִינִים וּמִשְׁמָאלִים
בְּאֲבָנִים, וּבַחֲצִים בְּקֹשֶׁת. מֵאַחֲרֵי שְׁאוֹל
מִבְּנֵימֶן:

ומובאים בפיוטים במוצאי שבת
עם הבקשה שלאחריו:

רבנו של עולם, הצל את עמך בית
ישראל, מפל מיני כשפים ומפל עין
הרע. וכשם שפרשת כנפיך על אבותינו
שבמדבר שלא שלטה עליהם עינא
בישא דבלעם, פן תפרוש עלינו [ועל
פלוגי בן פלוגי] ברקמיה הרבים,
להיותינו מכסים במקסה ובהנהגה

לעומקן של מקרא תזריע - פרשת החדש

ולגלות את השחור שבתוכו. וכאן רמז לך הפסוק שאם כולו הפך לבן, גם בחוץ וגם בלבו פנימה, טהור הוא. שודאי שב מדרכו הרעה, ונעשה תוכו כברו. וכן הבשר החי שנהפך ללבן, כי הבשר החי הוא כנגד הפנימיות שהפכה כולה ללבן. שהרי החיצוניות תעיד על מה שנעשה בפנימיותו.

וּבְיָוִם הַרְאֹת בּוֹ בְּשָׂר חַי וְיָמָא
(יג, יד')

יש ליתן טעם בשייכות הבשר החי לטומאה וטהרה. ולעומקן של מקרא, ועל דרך צחצוח הלשון, נראה לומר: דרכו של הבשר להיות מכוסה בעור. ועור הוא כנגד רוע.

וההסבר בזה שרוע לבו של המצורע הסיר כביכול את העור מעל הבשר. ובצרעתו, כביכול, נעלמו הכתנות עור שהלבישו הקב"ה לאדם הראשון, והכהן מחזירם לו במאור עיניו שנאמר לכל מראה עיני הכהן, ובטהרתו הרי הוא כלובש כתנות אור.

שבראש המילה והובא תרמוז על ששים רבוא שהלכו בראש.

ועל דרך הסוד, והב הוא משמות ע"ב, היוצאים מפסוקים ויסע ויבא ויט, (שמות יד יט-כא), וכן יש כאן עוד משם ע"ב והו. והם שני שמות בתיבה אחת והו-בא, ו-והב-א. לכן נאמר והובא. שהמצורע, בבואו ליטהר, שני מלאכים אלו, והו והב מלווים אותו, שנאמר הבא ליטהר מסייעין אותו. והם והו והב המסייעים את הבא ליטהר. וזה ענינו של א"ת. שהמילה את היא בבחינת עם. והו עם והב הרי לך והו את והב. שהשם והו מסוגל לישועה. כפי שאומרים סובבי מזבח: אני והו הושיעה נא. ומתלווה לאת והב. וזה נרמז בפסוק והובא אל הכהן.

כְּלוּ הַפֶּךָ לְבֶן טָהוֹר הוּא (יג, יג')

בא לרמז שהמצורע הרי הוא אחד בפה ואחד בלב, שאין תוכו כברו, בחוץ לבן בפנים שחור, ולכן הנגע הלבן נראה עמוק מעור בשרו, שבא להעמיק

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

חשיבות, אך שחור מבפנים, וְאִם-
תִּחְתְּמֶיהָ תַעֲמֹד הַבְּהֵרֶת כּפשוטו
במקומה תעמוד ולא תתפשט, וכוונתו
לעומקו של מקרא תחתיה ממש.
במעמקי לבו של האדם, חזר בו, ושב
להיות כבתחילה, צְרָבֶת הַשָּׁחִין הוּא,
שוב חזר להיות צורבא מרבנן, שחוח
ומלא חן. וְטִהְרוּ הַפְּהֵן. זה שאמרו
(תדב"ר פ"ג). אם ראית ת"ח שעבר
עבירה ביום, אל תהרהר אחריו בלילה
כי בודאי עשה תשובה.

אוּ בְשָׂר פִּי-יִהְיֶה בְּעָרוֹ מְכוֹת-אֵשׁ
וְהִיטָהּ מִתֵּיִת הַמְּכוּה בְּהֵרֶת לְבָנָה
אֲדַמְדָּמֶת אוּ לְבָנָה
(יג, כד')

על דרך הרמז יבואר ענין המכוה
כרמזי הפרשה.

והנראה לומר, מכוה לשון חלון
בארמית. כנאמר בדניאל וְכִיִּין פתיחן
ליה. ומובא בברכות (לא, א) לעולם
יתפלל אדם בבית שיש בו חלונות
שנאמר {דניאל ו-יא} וְכִיִּין פתיחן
ליה.

וּבְשָׂר פִּי-יִהְיֶה בו-בְּעָרוֹ שָׁחִין
וְנִרְפָּא: וְהָיָה בְּמִקוֹם הַשָּׁחִין שְׂאֵת
לְבָנָה אוּ בְהֵרֶת לְבָנָה אֲדַמְדָּמֶת
וְנִרְאָה אֶל-הַפְּהֵן: וְאִם-תִּחְתְּמֶיהָ
תַעֲמֹד הַבְּהֵרֶת לֹא פְשָׁתָה צְרָבֶת
הַשָּׁחִין הוּא וְטִהְרוּ הַפְּהֵן:

על דרך הרמז יבואר ענין השחין
כרמזי הפרשה. שחין מלשון שְׂחוּת.
וכפי שאמרו בן תשעים לְשׁוֹחַ (פרקי
אבות פרק ה משנה כא). ופירש
הרע"ב הולך שְׂחוּת וכפוף. ויש
אומרים, לשון שְׁוָחָה עמוקה. ולפי זה
הוא הכנעה וענוה.

שבערוב ימיו יודע מה עדיפות הענוה
על הגאווה. ומתוך כך שחוח ושפל
ומלא חן.

וזה שיעור הכתוב. וּבְשָׂר, אדם
שנתגאה, פִּי-יִהְיֶה בו-בְּעָרוֹ, שגאותו
בערה בו, שָׁחִין, שבמקום בעירת
הגאווה נהיה האדם כשחין שחוח
ושפל, וְנִרְפָּא מגאותו. ואם ח"ו
נהפך במידותיו, ותפשה בו הגאווה
ופשתה בכולו, לזה רמז הפסוק וְהָיָה
בְּמִקוֹם הַשָּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה, וכפירוש
הרמב"ן שְׂאֵת הוא מראה גבוה ושוב
נראית גאותו לבנה מבחוץ דרך

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

וקבלו היהודים עליהם להיות קבל
וקינם בענוה והכנעה. ומכח זה הדור
קבלוה את התורה בימי אחשורוש
מאהבה.

והנה נהפך שער לכן בבקרת
ומראה עמק מן-העור (יג, כה)

שהלבן שבה, מראה עמוק מעור
בשרו, בא להוציא מתוך מעמקי עור
בשרו את כל שחזור טומאתו.

ואם | יראנה הפה והנה אין-
בבקרת שער לכן ושפלה איגנה
מן-העור והוא כהה והסגירו הפה
שבועת ימים: (יג, כו)

שבועת ימים. יש ליתן טעם לשבעת
הימים. ועל דרך הרמז והצח, יש
לומר עד שתעבור עליו השבת.
ומתוך קדושת השבת ביום השביעי,
יתן לב לשוב. ישא את עיניו השמימה,
וזה שכתוב שאת המכוחה היא. וכתוב
הוא. שהוא, המצורע, כולו שאת
המכוחה. שחלונות עיניו נישאות

וחלונות הנפש הן עיניו של האדם,
ומשנתן עיניו במראות הבערות ביצרו
כאש, נעשו מקות אש.

ואשר על כן נאמר במצורע בית אפל
אין רואים נגעו, ולכן אמר רבי אלעזר
[סנהדרין צב.]. לעולם הוי קבל וקינם.
ופירש רש"י: הוי קבל. הוי עניו
ותחיה. קבל לשון אפל עשה עצמך
אפל ושפל:

וכדאמר רבי זירא [שם] אף אנן נמי
תנינא בית אפל אין פותחין לו חלונות
לראות נגעו.

לפשטן של דברים גזירת הכתוב -
היא, שנאמר וקיום הראות פו בפער נוי
יטמא, ובבית אפל אינו נראה.

ולעומקו של מקרא נאמר שמכיון
שהוא קבל, וסגר עיניו מראות שוא,
לכן אין רואים נגעו. ולא רק משום
גזירת הכתוב אלא גם כי נקי מנגעים.

ולית מילתא דלא רמיזא
באורייתא, שנרמז במגילת אסתר
קימו וקבלו. קרי וקבלו וכתוב וקבל.
והרי קימו וקבל היינו קבל וקינם. שעל
ידי הצומות והבכי והמספד קימו

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

נוטריקון של **צה"ב**. מאיר ואינו
מאיר.

וְשִׁעָר שְׂחָר אֵין בּוֹ (שם לא').

קרינן **שְׂחָר** מלא עם וו', וכתוב **שְׂחָר**
חסר בלי וו'. והוא לשון **שְׂחָר**. וירמוז
שעדיין לא עלה אצלו ה**שְׂחָר** של אור
התשובה, והסגיר הכהן את נגע הנתק
וגו', שיהיה שוב סגור בישיבה, לתקן
את מה שניתק עצמו.

וראה הכהן את הנגע ביום השביעי,
להזכיר יום השבת, כנ"ל, ומכח
זכרון השבת והנה לא פשה הנתק
שהניתוק לא הרחיב, אלא אדרבה
התקרב שוב לבוראו, ולא היה בו,
ולא היה בו עוד הנתק, והוא יושב
בשער המלך, וזה **שִׁעָר צֶהב**, ורמזו
שער **בו הצדיק**, והוא ענין צה"ב
בחילוף אותיות, ומראה הנתק אין
עמק מן העור, ומה שהיה נראה ניתוק
חלף ואיננו, אין עמוק מן העור שאין
בתוכו כל ניתוק, וזה הוא תיקונו.

השמימה. וטהרו הכהן כי צרבת
המכה הוא. שחזרו עיניו להיות עיני
צורבא מרבנן.

ועל דרך הצת, ואל תקרי. אל תקרי
וְהִסְגִּירוּ אלא **וְהִזְכִּירוּ**. שיזכירו
הכהן זכרון **שבעת ימי בראשית**,
כיצד דבר הנחש לשון הרע על בוראו,
והיה מה שהיה. ומתוך כך יתן המצורע
לבו לשוב מדיבורי רכיל ויצהר"ע,
ויאירו פניו כאור שבעת הימים.

וְאִישׁ אֹו אִשָּׁה כִּי-יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע
בְּרָאשׁ אֹו בְּזָקָן (יג, כט')

לעומקו של מקרא נראה כי ירמזון
אֵלֶין מְלִיא, של נגעי הראש והזקן,
כנגד נגעי נשיא וזקן היושב בישיבה.
וזה ראש וזקן. ולכן כאן שער הנגע
הוא צהוב דק. שהקב"ה מדקדק עם
הצדיקים כחוט השערה.

ולכן נקרא נתק. שניתק את עצמו
מרבנו. ושער צהב כנגד שלא ישב
בשערים המצוינים בהלכה, ופתח
שערי שמים בתפילתו, ובמקום להיות
צדיק מאיר, נהיה צדיק מהבהב שהוא

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

אשר שמע אברהם בקולי **נבקעה**
חומת הצרעת.

ועוד י"ל, **והתגלח** הוא כינוי
להפשטת הקליפות. אל תקרי
והתגלח אלא **והתגלה**. והתגלה מה
בפנימיותו. אם אין בפנימיותו נתק
מיראת שמים, הרי גם בחיצוניותו
מתקיים בו **וְהִנֵּה לֹא-פֶשֶׁה הַנֶּתֶק בְּעוֹר**
(יג, לד').

וְהִצְרִיעַ אֲשֶׁר-בּוֹ הִנָּגַע בְּגִדָיו יְהִי
פְּרָמִים וְרֵאשׁוֹ יְהִינָה פְּרוּעַ וְעַל-
שָׂפָם יַעֲטֶה וְטָמֵא | טָמֵא יִקְרָא
(יג, מה) בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לְמַחֲנֶה
מוֹשְׁבּוֹ (יג, מו')

פְּרָמִים, פְּרוּעַ, יַעֲטֶה, כולם
לשונות של כיסוי וגילוי. שיכסה את
חיצוניותו ויגלה את פנימיותו. וכן
ישיבתו בדד מחוץ למחנה, בזה יתקן
את פנימיותו על ידי שיצא החוצה.
חוץ לג' מחנות. ואפשר שזה גם רמז
בג' הגדולה של והתגלח. שגולה מחוץ
לג' מחנות.

וְהִתְגַּלַּח (יג, לג')

במסורה ג' גדולה. לומר שג' צריכין
תגלחת. לויים בחניכתם, מצורע ונזיר.
ונרמז כאן למצורע שתיקונו להיות
משרת ה' כלויים, ופְרוּשׁ מתענוגות
וצרות עין כנזיר.

ועוד י"ל כיוסף הצדיק שנאמר בו
ויגלח ויחלף שמלותיו ויעמוד לפני
וגו'. שעתה היא העת לעמוד לפני
המלך לשרתו. ובמה **בג'** דברים.
בתורה, עבודה וגמילות חסדים. והם ג'
ג'. תורה כנגד גמרא. גמילות חסדים
כשמה, ועבודה היא התפילה שיגלה
כפיו מה שלבו רוחש דבר טוב למלך.

עוד ירמז **והתגלח**. ג' גדולה. על
ג' שלבים בהופעת הצרעת. שבתחילה
תופיע הצרעת בקירות בית, אם חזר
בו מוטב ואם לאו תופיע הצרעת **בבגד**
ואם חזר מוטב ואם לאו תופיע הצרעת
בעור בשרו. קירות הבית, בגד, עור.

ועל דרך הצח, קיר בגד עור, ר"ת
קב"ע. עד שלא היו בשלשתם לא
נבקעה בו הצרעת. ואם קיים **עק"ב**

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

על דרך הצח, זה שנאמר [שה"ש א, ו'] אל-תראוני ושמי שתרחת, ששזפנתי השמש בני אמי גזרו-בי שמי נטרה את-הפרמים פרמי שלי לא נטרתי: אל תתמהו ששערי שחור, כי חזרתי לשחרות נעורי, ששזפנתי השמש, שהקב"ה המשול לשמש כי שמש ומגן ה' אלקים, נתן עלי עיניו, והצילני.

כי תחת אשר לא נטרתי ושמרתי את פי [והיינו פרמי שלי לא נטרתי], ובמקום שתרתי ריב, עתה משחזרתי בתשובה ונטרתי את כרמי, ושמרתי את פי - על כן אל-תראוני ושמי שתרחת, שהרי הצילני ה' והיינו ששזפנתי השמש, והיא עדות שנתקבלה תשובתי.

וזה הוא ששזפנתי. שמשגיח עלי, ומושיעני, וכתרגום על הפסוק [עובדיה א, כא] ועלו מושעים בהר ציון ויסקו משיזבין בטורא דציון, והוא סוד חילוף הפ' באות ב', שכן בכתיבת סת"ם התוך הלבן של הפ' יש עושין בו צורת ב'. ויהיה ששזפני כמו ששזבני.

פשה הנגע וגו' צרעת ממארת. (יג, נא')

יש ליתן טעם בשינוי לשון התרגום בין פשה לממארת. פשה תרגומו אוסיף, כלומר מוסיף והולך. לעומת זאת ממארת תרגומו מחסרא, והוא מלשון פוחת והולך וכן קראו הכתוב פתחת הוא (יג, נה').

לפשטן של דברים ככל שהנגע מוסיף והולך הצרעת מחסרת ופוגמת את הבגד עד שצריך לקרעו או לשורפו.

ולעומקו של מקרא ועל דרך המוסר, יאמר שהנגע בא על עבירה של לשה"ר ולכן כל תוספת בלשה"ר חסרון הוא לגביו. ולעומת זאת ככל שיחסיר בלשה"ר יהיה זה בעבורו תוספת ברכה. ואולי גם לזה כוונו חז"ל באמרם כל המוסיף גורע. פשה והא אוסיף, צרעת ממארת סגירות מחסרא, שהוסיף בדבריו ונחסרו זכויותיו ותיקונו שהוסיף זכויותיו ונחסרו עוונותיו.

ועוד לענין שער שחור.

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

ראיית טומאה. כלומר המקום הפנוי משער מאפשר לראשו לראות מראות טומאה.

ורמזיו, איש, שאין בו שער, מלשון שער שאינו יושב בשער המלך, בשערי הישיבה, הרי הוא כמכין עצמו לטומאה.

ומאחור נקרא קרח, שאינו חש למה שקרה מאחוריו, שאינו מפשפש במעשיו על מה שהיה. קרה מאחוריו, היינו נוטריקון קר"ח.

ומלפנים נקרא גבח, שאינו עושה חשבון נפש של להבא. והוא נוטריקון: גְּבַח בלי חשבון.

גבח ר"ת **גם בו חסרון**. ותרגום גבחתו גלושותה. שיכול לגלוש לעבר החטא בקלות.

וכי יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם. (יג, מב).

ירמוז לכך שמלבין פני חבירו ברבים וגורם לו מראה אדמדם, הנקרא סומק, או שגורם לו חיזורן שהסתלק דמו. ושופך דם האדם באדם

וְאִישׁ אֹו-אִשָּׁה כִּי-יִהְיֶה בְעוֹר-בְּשָׂרָם בְּהֵרַת בְּהֵרַת לְבָנָת:
(יג, לח')

ברש"י, (בפסוק ב'), בהרת. חברבורות. וכן בהיר הוא בשחקים (איוב לז, כא). והוא כעין כתמים הדומים לעננים בשמים, שאינם מביאים מטר. ויש לעיין בפסוק שהביא רש"י מאיוב, ולא בכדי.

ורמז בו לעומקו של מקרא, לומר, כשם שהשחקים, השמים העליונים אינם מקבלים טומאה, כן הבהרות הלבנות הן טהורות. ובהרת אם שפלה היא, טמאה. ואם אינה שפלה הרי היא כשחקים הללו שאינם מקבלים טומאה. ואכן המשך הפסוק באיוב הוא **וְרוּחַ עֶבְרָה וְתַטְהַרֵם**. ושם הכוונה, שנשיאים ורוח וגשם אין, וגם כאן, רוח עברה ותטהרם, שאין נגע ואין טומאה.

וְאִישׁ כִּי יִמְרַט רֵאשׁוֹ קִרְחַת הוּא טְהוֹר הוּא: {מ} וְאִם מִפְּאֵת פְּנָיו יִמְרַט רֵאשׁוֹ גִבַּח הוּא טְהוֹר הוּא:
(יג, מ"א')

יש ליתן שימת לב לרמזי הקרחת והגבחת. ימר"ט ר"ת יהיה מקום

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

לבו [לשון פשתים ושתי] לגשמיות
אלא רק לערבות [לשון ערב], או כל
כלי עור [מלשון שאינו מבקש אלא
רק שיִעוֹר] ללימוד תורתו, אזי, תורה
זו יש בה כדי לטהרו.

לפרשת החדש

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֳדָשִׁים רֵאשׁוֹן
הוא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה (יב,ב)
אמר ר' יצחק לא היה צריך להתחיל
את התורה אלא מהחדש הזה לכם
שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה
ישראל, ומה טעם פתח בבראשית
משום כח מעשיו הגיד לעמו. (בראשית
א א רש"י).

ויש לעיין, מר' יצחק למדנו מדוע לא
פתחה התורה מהחדש הזה לכם אלא
מבראשית. אך עדיין יש ליתן טעם
מדוע התורה חכתה עד פרשת בא עם
המצוה הזאת של קביעת החדש.

ועוד, מדוע דוקא מצוה זו נאמר בה
מצוה ראשונה והרי ברית מילה נצטוה
בה אברהם לפניו.

דמו ישפך. זה אדמדם. אז קרחתו או
גבחתו הן קרקע פוריה להתפתח בו
נגעים. ובמקום שיתקיים בו "שכינת
א-ל על ראשו, צרעת פורחת בראשו.
וזה שתרגם אונקלוס בגלושיותה.
שגלש מן הקו המפריד בין מצוה ובין
עבירה, לעבר העבירה.

{נט} זאת תורת נגע-צֹרְעַת בַּגֹּד
הַצֹּמֵר | או הפְּשָׁתִים או השְׂתִי או
הַעֲרָב או כָּל-כְּלִי-עוֹר לְטַהְרוֹ או
לְטַמְּאוֹ:

תורת נגע-צֹרְעַת. יש ליתן טעם
לאומרו תורת נגע צרעת.
ועל דרך הרמז, יש לומר שירמוז ערך
לימוד התורה. ועל דרך המוסר.

שאם ילמד נוגע ולא נוגע, ומיצר על
כל עת שלומד, הרי תורה זו לא
תטהרו אלא תטמאו. וזה כוונת אומרו
נגע-צֹרְעַת. אל תקרי צרעת אלא
צֹרְעַת. שמיצר על עת לימודו,
ונוגע לא נוגע בלימודו.

אך אם בוגד [לשון בגד] בצמא
וברעב, [בוטריקון צמ"ר], שאינו נְשָׂת

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

במצוותיו, וציוונו וגו'. והכוונה בזה שכל מצוה היא המשכת קדושת הציווי האלקי אלינו. וכגון ציצית ותפילין, שנראה בהן האדם בעליל כיצד מתעטף בקדושה ונקשר בקדושה, וכן המצוות כולן על זה הדרך.

ואב לכולן היא מצוות קידוש החדש, שבה משתלבים הקב"ה האדם והתחדשות הבריאה במצוה אחת. ולכן ראויה מצוה זו להיות ראשונה לכל המצוות.

ובזה יבואר הטעם מדוע נשתתה התורה עד עתה למצוה זו. וכפירוש רש"י בתחילת בראשית, שנא' כח מעשיו הגיד לעמו. שכל עניני ההשתלשלות הבריאה דרך אברהם יצחק ויעקב עד היותנו לעם הם הכנה לקבלת עול מלכות שמים בהר סיני והם הנקראים כח מעשיו. והם הכנה למצוות המתחילות במצוות קידוש החדש, עת תחילת היותנו לעם.

ועתה משעה שהגיד לעמו כח מעשיו על ידי עשר המכות על המצרים במצרים, ושינוי מעשה בראשית ושידוד מערכות במכות אלו, ראו כל עמי הארץ כי שם השם נקרא עלינו, ומעתה הגיעה זמנה של המצווה הראשונה שהיא המשכת השפע

ועוד מה שפר חלקה של מצוה זו דוקא להיות ראשונה לכל המצוות.

ויש לומר דעד כאן נצטוונו לא כעם, וכאן המצוה הראשונה שנצטוונו כעם, ודיקא נמי ברש"י שנצטוו בה ישראל.

ושפר חלקה של מצוה זו להיות ראשונה לכל המצוות, שהיא אב לכולן בכך שישראל ממשיכין את הקדושה שהקב"ה מקדשם, להתקדש בה, ובה לקדש את הזמנים.

וכפי המובא במסכת ברכות (מט.) רבי אומר אין חותמין בשמים (שדומין לעושין מצוות חבילות רש"י שם).

איתיביה [מקשה לוי לרבי]: והרי חותמין בשניים בברכת "מקדש ישראל והזמנים" [ומתרץ רבי] ישראל דקדשינהו לזמנים.

כלומר שישראל מקדשין את הזמנים מכח הקדושה שהקב"ה מקדש את ישראל. ובוזה יש כאן פעולה אחת מתמשכת של קדושה.

ואכן הוא הדבר בכל המצוות כולן רק שבמצוות אחרות אין זה נראה בעליל. ואשר על כן הורונו חז"ל לברך לפני כל מצווה ולומר אשר קדשנו

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

נעקר ושכח תלמודו עד שבקשו רבנן רחמים עליו וחזר תלמודו.

והיינו דתנן [פרקי אבות פ"ד משנה י"ד] ר' נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה וכו'. [אם ת"ח אתה אל תשב אלא במקום תלמידי חכמים. רש"י]. תנא, לא ר' נהוראי שמו אלא ר' נחמיה שמו, ואמרי לה ר' אלעזר בן ערך שמו. ולמה נקרא ר' נהוראי, שמנהיר עיני חכמים בהלכה.

ולחסבר העניין יאמר: שאין לך דבר המקשר את האדם לבוראו כתורה ומצוות. ואף כי יכול לכאורה להתקרב אל הקב"ה דרך יופי הבריאה, **כחמרא דפורגייתא וכמיא דיומסית, למעשה אין זה מקרב אלא מרחיק שהרי הם בבחינת המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה, ומתחייב בנפשו.**

ולא רק בנפשו הוא מתחייב, אלא מתחייב הוא גם **בנפש העולם כולו**, שהתורה מחזקת העולמות, ובהיחלשה יתרופפו העולמות.

ואשר על כן בבואו לקרוא בתורה המחזקת כל העולמות, כהו חושיו

האלקי, והיא **אב לכל המצוות כולן** שבקיומן אנו נעשים כשותפים בהנהגת הבריאה. ואשר על כן הורונו רבותינו לברך על המצוות שניתנו לנו על ידי **מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו** וציונו **להמשיך קדושתו על מעשה המצוות.**

ובזה ינתן טעם למעשה המופלא של מיא דיומסית ור' אלעזר בן ערך. כמובא במסכת שבת קמז: אמר ר' חלבו חמרא דפורגייתא [יינה המשובח של מדינת פורגייתא] ומיא דיומסית [מימיה המשובחים לרחצה של מדינת יומסית], קיפחו עשרת השבטים מישראל. גרמו לעשרת השבטים שגלו לשם להתנתק מישראל. מסביר רש"י: שהיו בעלי הנאה ועסוקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ויצאו לתרבות רעה. ואף ר' אלעזר בן ערך שהיה מגדולי חכמי ישראל נקלע לשם ונמשך אחרי היין והמים המשובחים לרחצה עד שנעקר תלמודו. הוא ר' אלעזר בן ערך שהיה מגדולי חכמי ישראל, שנאמר עליו אם היו כל חכמי ישראל בכף מאזניים אחת ור' אלעזר בן ערך בכף השנייה היה מכריע את כולם. כשחזר לארץ ישראל כבדוהו לקרוא בתורה, **ופרשת בא היתה, ובמקום "התקדש הנה לְפָנַי", יצא מפיו התרש הנה לְפָנַי.** עד כדי כך

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

שקדמה לעולם, שבה הסתכל הקב"ה וברא עלמא והיא תכנית העולם, ובהתחדש הלבנה מדי מחדש בחדשו מתחדש כוחם של ישראל העוסקים בתורת ה' וכפי שהורו לנו לומר בברכת הלבנה וְלִקְבָּנָה אָמַר שְׁתַּחַדְשׁ עֲטָרַת תְּפָאֲרַת לְעַמּוּסֵי בְטָן שָׁהֵם עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ. ואמר עמוסי בטן שהם ישראל אשר עמוסים בתורה ובמצוות, והם עתידים להתחדש כמותה. ונקראים עמוסי בטן על שם שכבר בבטן אמם הם לומדים את כל התורה כולה כמובא במסכת נדה [ל:]: דרש רבי שמלאי למה הולד דומה במעי אמו... ונר דלוק לו על ראשו... ומלמדין אותו כל התורה כולה. והיינו עמוסי בטן. ואשר על כן קידוש הלבנה הרי היא כהתקדשות עמוסי בטן בלימוד התורה המחברת אותם לאביהם שבשמים. וזו מעלתה להיות ראשונה גם במעלה וגם בסדר המצוות.

וְהִנֵּה הָיָה לָכֶם לְאֵת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׂם וְרֵאִיתִי אֶת-הָיָה וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וגו' (יב, יג')

ונסתמו מעינותיו ובמקום החדש הזה לכם קרא בתורה הַחֲרַשׁ הָיָה לָכֶם.

שהחדש הזה לכם, הוא קשר עם עולם הבריאה ומבטא השותפות של הבורא והנברא בבריאה, כנ"ל, ולעומת זאת הַחֲרַשׁ הָיָה לָכֶם הוא כניתיק מעולם הבריאה וכפירוק השותפות בין הבורא והנברא.

ובשימת לב, נתחלפו לו האותיות דז"ך באותיות רי"ב. שתחת היותו דז"ך, של זך וטהור, הוא הקב"ה, מרום וקדוש ומקדש ישראל והזמנים, נהיה עתה של ריב ומדון, שהוא היפך הקדושה והטהרה. ורק על ידי תפילת רבים של רבנן העמלים בתורה הקדושה, חזר לאיתנו, כחזרת הים לאיתנו, לתנאו הראשון שהתנה עמו הקב"ה להיות עולמו נשלט תחתיו על ידי עמל התורה. וחזר לערכו הראשון להיות הקב"ה עוזרו והיינו אלעזר בן ערך, ובכך חזר להיות מנהיר עיני חכמים בהלכה.

ללמדנו, שמצות החדש הזה לכם היא לא רק מצוה ראשונה בסדר המצוות, אלא גם ראשונה במעלתן, שקושרת אותנו למלך העולם המהווה כל העולמות כולם ונתן לנו תורת אמת

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

ואמנם, בפשטות, כוונתם במדרש שהקב"ה אומר **על כנסת ישראל** שאוהב הוא את דילוגם לפניו. אך לעומקו של מקרא אפשר לומר שזה יחס הדדי, שגם כנסת ישראל אומרת לקב"ה כביכול, אהבתי את דלוגך עלי בהיותנו במצרים. שנאמר דלוגו עלי אהבה, ולקים בכך את הפסוק וְרֵאִיתִי אֶת-הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵכֶם.

אֲךָ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל-נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוּ
יַעֲשֶׂה לָכֶם: וּשְׂמַרְתֶּם אֶת-הַמִּצְוֹת וּגו'
(יב, טו-טז)

יש לעיין מה שייכות הלכה זו של בישול ביו"ט לעניין יציאת מצרים, ומדוע מקומה בין מכת בכורות לבין מצה שמורה.

ולעומקו של מקרא, יש לומר, שהיו ישראל בלילה הזה זקוקים לשמירה מיוחדת ממלאך המות ומן המזיקים, וכבר כמעט נחלש לבם של ישראל להיות בסכנת נפשות כזו, ועוד שיצתה בת קול על חיוב כרת של כל האוכל חמץ מישראל.

ואשר על כן מודיע להם הקב"ה בהלכות צורך אוכל נפש, כי לא רק

וְרֵאִיתִי אֶת-הַדָּם. שואל רש"י (הרי) הכל גלוי לפניו, ומדוע ציין הכתוב וְרֵאִיתִי אֶת-הַדָּם וּפְסַחְתִּי, אלא אמר הקב"ה, נותן אני את עיני שאתם עסוקים במצוותי. עכ"ל.

ויש לשאול, מה ראה הכתוב לציין את רֵאִיתִי מִצְוֹת הַדָּם דוקא, כדי להצילם. והרי, לכאורה, הרי היו עסוקים גם בשאר מצוות כל אותו הלילה, כגון פסח מצה ומרור. ומה כוונתו באומר נותן אני את עיני שאתם עסוקים במצוותי.

ויש לומר, שכל המצוות שהיו עסוקים בהן, היה בהן טעם. כנאמר בהגדה, פסח על שום מה, מצה על שום מה, מרור על שום מה.

ומצוה זו, של וְקִיָּה הַדָּם לָכֶם לְאֵת עַל הַבָּתִּים, היא מצווה שְׂמֵעִית לחלוטין, שאין בה טעם, ומדה זו מוּרָה על האמונה בו ית', ויש באמונה זו כדי להוכיח לבוראם אהבתם, ולקיים בזה [שה"ש ב, ד'] וְדַגְלוּ עָלַי אֶהְבֶּה ודרשו בו [מדרש רבה שם] על דרך אל תקרי, אל תקרי דגלו אלא דְלֹגוּ. דלוגו עלי אהבה.

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

לעומקו של מקרא, תרמוז פרשה זו על דרך עבודת ה'.

צְלִי-אֵשׁ. צלי הוא צלותא. תפילה. שהתפילה תהיה באש קודש. לא חלקים חלקים, אלא כולו, ראשו על-כְּרַעְיו וְעַל-קַרְבּוֹ. ראשו היינו כפית ראשו, השתחויה, כְּרַעְיו היינו הכריעות שכורע בתפילתו, קַרְבּוֹ ירמוז על תוכן התפילה. לא יהיו כמצות אנשים מלומדה, אלא כאש קדש.

אל-תאכלו מִמֶּנּוּ נָא.

על פי הפשט יכוון הכתוב לְבָשָׂר נָא היינו שאינו צלוי כל צרכו. שהרי המלה נָא תסבול שני פירושים: הפירוש האחד הוא התדיר בפירוש רש"י וכלשונו: אין נָא אלא לשון בקשה. וכאמרו [בראשית כב, ב'] קח-נָא אֶת-בְּנֵךְ אֶת-יְחִידְךָ וגו'. ופירש רש"י שם: קח נא. אין נא אלא לשון בקשה, אמר לו בבקשה ממך עמוד לי בזה הנסיון, שלא יאמרו הראשונות לא היה בהן ממש.

הפירוש השני הוא התדיר בתרגום אונקלוס ופירושו: עכשיו. וכתרגומו: קַעֲנוּ. וכפי שתרגם את הפסוק הנ"ל קח נָא אֶת בְּנֵךְ: דְּבַר קַעֲנוּ יֵת בְּרַךְ. וכן פירשו הספורנו וב"דעת זקנים" עה"פ

שהוא חס על נפשות עם ישראל, אלא גם מתיר הוא לשם כך לבשל ביו"ט. והוא הנקרא אכל נפש.

ועל דרך הרמז, מובאת כאן ההלכה של צורך אוכל נפש, לרמוז על לימוד התורה.

שלימוד התורה הוא האוכל נפש, שהנפש נהנית ממנו ועיקר חיותה ממנו. ואל תקרי יַעֲשֶׂה (בצירה תחת היו"ד) אלא יַעֲשֶׂה, (בפתח). וכך קָרָא: הוא לבדו יַעֲשֶׂה לַכֶּם.

ופירושו כך: הוא, כלומר הלימוד תורה, הוא לבדו יַעֲשֶׂה לַכֶּם מבוקשכם. ולכן קשר הכתוב ענין זה עם ושמרתם את המצוות, ודרשו חז"ל אל תקרי מצוות אלא מְצוּוֹת. שע"י שמירת המצוות יהיה חיות לגוף, ועל ידי לימוד התורה יהיה חיות לנפש הישראלית.

וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ וּמִצְוֹת עַל-מְרָרִים יֵאָכְלֶהוּ: אל-תאכלו מִמֶּנּוּ נָא וּבָשָׂל מִבָּשָׂל בְּמַיִם כִּי אִם-צְלִי-אֵשׁ רֵאשׁוֹ עַל-כְּרַעְיו וְעַל-קַרְבּוֹ: וְלֹא-תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֶּקָר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד-בֶּקָר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ:

[פרק יב, ח'ט"ו]

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

אין להסתפק לעולם במה שיש אלא תמיד ירצה וישאף ליותר. **במים**. שברוחניות אין לומר על מי מנוחות ינהלני. אלא עבודת ה' צריכה להיות כצלי-אש, באש קודש. על-מרחים יאכלהו. שעבודת ה' לא ניתנה להיעשות בעינוגי הנפש. אלא יש למסור הנפש על הדבר.

ומתוך מסירות הנפש הרמוזה במרוצים, תתגלה השגחת ה' בחסד וברחמים כפי שהורונו חז"ל ליקח חסה למרור, ונרמז בזה ר"ת חס"ה, חס הקב"ה. חס הקב"ה להושיענו. ועל דרך הצח, אל תקרי חס אלא חש, מלשון אחישנה [ישעיהו ס, כב'] שיחוס ויחיש גאולתנו בב'א.

עוד לעניין ר"ח ניסן

כפי שהובא בגליון לפרשת שמיני, על פי הזהר הק' וכתבי האר"י ז"ל, שם השם השולט בחדש ניסן הוא שם השם ככתבו וכסדרו יהוה היוצא מראשי התיבות של הפסוק [תהלים צו, יא] ישמחו השמים ותגל הארץ והוא חדש של שמחה ורחמים כפי המובא בספרים הק' והביאו ה"אוהב ישראל" מאפטא שכאשר בצירופי שם ה' האות י' קודמת לאות ה' והאות ו' קודמת לאות ה' הרי זה מורה על שפע רחמים

אל נא רפא נא לה. שהראשון לשון בקשה והשני לשון עכשיו. ובשימת לב, בפרשתנו, על הפסוק אל תאכלו ממנו נא, לא יפרש רש"י כהרגלו אין נא אלא לשון בקשה, שהרי אין לשון בקשה מובן כאן כלל, אלא יפרש רש"י בלשון אחרת: שאינו צלוי כל צרכו קוראו נא בלשון ערבי.

וגם אונקלוס לא יתרגם כהרגלו קען, עכשיו, שאין תלמוד לומר כאן עכשיו. אלא יתרגם אונקלוס: לא תיכלון מנה פד תי. כאשר הוא חי. כלומר שאינו צלוי כל צרכו. אלא שאונקלוס לא נזקק כאן ללשון אחרת כמו רש"י, אלא קרוב הוא מאד לשיטתו: קען, עכשיו, וכאמרו: שצולוהו ומוציאו מהר מן הצליה, קען, עכשיו, עוד לפני שהספיק להצלות כל צרכו.

ולעומקו של מקרא, ובדרך הדרש, יאמר לפי פירוש רש"י כהרגלו: אין נא אלא לשון בקשה. וכאמרו: אל תהי עבודתכם בדרך של בקשה, כאילו עושים אתם טובה שמקיימים את המצוות.

ובגלל מבטל במים. מבטל הוא ר"ת מסתפק במה שיש לו. זו מדה טובה בגשמיות, אבל ברוחניות ובעבודת ה'

לעומקו של מקרא תזריע - פרשת החדש

יְשַׁחֲחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגְלַל הָאָרֶץ

הוא השם השולט בר"ח ניסן וראוי על פי האר"י הק' לכונונו בברכת המוסף של ר"ח ניסן. בצירוף עם שם אהי"ה כזה: **יאההויה** כמובא במרבית הסידורים בתפילת מוסף של ר"ח:

יהו'ה אהי'ה יאההויה

יגיענו ויזכנו לחדש של שמחה לראות בטוב ה' בארץ החיים לגאולה שלימה וכרבי יהושע [ראש-השנה יא,א]:
"בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל".

בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות

לטל': 052-7675895

גור-אריה צור

מודיעין עילית

ניתן להצטרף לתפוצת מייל:

leshem895@gmail.com

מן השמים. ומתאימים הדברים לפירוש רש"י בתחילת שמיני: **ויהי ביום השמיני**. שמיני למלואים, הוא ר"ח ניסן, שהוקם המשכן בו ביום ונטל **עשר עטרות של שמחה** השנויות בסדר עולם, ואלו הן: ראשון למעשה **בראשית**, ראשון **לחדשים**, ראשון **לנשיאים**, ראשון **לכהונה**, ראשון **לירידת האש**, ראשון **לעבודה**, ראשון **לאיסור הבמות**, ראשון **לאכילת קדשים**, ראשון לשכון **שכינה בישראל**, ראשון **לברך את ישראל**.

ולעומקו של מקרא ייאמר על דרך הצח והסוד שהם על פי עשר הספירות הק': ראשון למעשה בראשית כנגד כתר, ראשון לחדשים כנגד חכמה, ראשון לנשיאים כנגד בינה, ראשון לכהונה כנגד חסד, ראשון לירידת האש כנגד גבורה, ראשון לעבודה כנגד תפארת, כנגד ראשון לאיסור הבמות כנגד נצח, ראשון לאכילת קדשים כנגד הוד, ראשון לשכון שכינה בישראל כנגד יסוד, ראשון לברך את ישראל כנגד מלכות.

והן עשר הספירות הק' המחברות שמים וארץ בהשתלשלות ההוי"ה והשגחת ה' בעולם, ואשר על כן יוצא שם השם הק' מהפסוק הנ"ל בתהלים: [צו,יא]

